

EĞİTİM VE YÖNETİMDE SEVGİ FAKTÖRÜ

Doç. Dr. Hasan ÇELİKKAYA*

1- SEVGİ NEDİR ?

Sevgi; mahiyet itibarıyla psikolojik bir olaydır. Bu sebeple görülemez, gösterilemez, deneye sokulamaz. Ancak değişik tezahürlerle kendini belli eder. Bu tezahürler (davranışlar) yerine göre saygı, şefkat, merhamet, yardım ve benzeri isimler alırlar. Sevginin azlığı (zayıflığı) ve çokluğu (kuvvetliliği) de işte bu davranışlarla ölçülebilir ve değerlendirilebilir.

Sevgiye İhtiyaç

Sevgi, ruhun temel gıdalarından birisidir. Beden sağlığı için nasıl maddî gıdalara (ekmek, su ve havaya) ihtiyaç varsa ruh sağlığı içinde aynı şekilde manevi gıdalara (iman, ibadet ve sevgi gibi gıdalara) ihtiyaç vardır. Sevgi, rûhî ve içtimâî (Psikolojik ve sosyolojik) bir ihtiyaçtır. İnsan sevgisiz yaşayamaz, yaşaması düşünülemez bile. Her insan bir başkasını sevmek ve bir başkası tarafından da sevlmeye muhtaç yaratılmıştır. Mesela çocuğun annesi tarafından sevlmeye, annenin de çocuğunu sevmeye ihtiyacı vardır. Çocuğun "an-neciğim..." diye sarılmaya; annenin de "yavrum..." diye onu kucklamaya ihtiyacı vardır. Onların bu kucaklaşma ve sarılma esnasındaki rûhî doyumun yüksekliğini kendilerinden başkası anlayamaz ve kavrayamaz. Çünkü bu haz; öğrenmekle değil, ancak yaşanmakla tadılabilecek bir hazdır.

Biyolojik sağlık, nasıl alınan gıdaların cinsine ve miktarına göre değişiyorsa, ruh sağlığı da kezâ sahip olunan sevginin cinsine ve derecesine göre değişiklik gösterir. Dînî ve içtimâî gözle bakıldığında insan ruhunu en yüksek seviyede doyuma ulaştıran sevginin; menfaatten uzak, dînî terimle, sırf Allah rızasına dayalı sevgiler olduğu görülecektir. Bu açıdan lokantalar nasıl midenin doyum yerleri ise mâbedler ve Allah rızasına dayalı yapılan sohbet yerleri de ruhun doyum yerlerini oluşturmaktadır. Doyum; huzur ve sükûnun temelini teşkil ettiğinden, iyi dikkat edilirse bu tür yer ve toplantılarda da huzur ve sükûnet görülmekte, insanları rahatsız edecek davranışlara rastlanmamaktadır. Nadir de-nebilecek olayların altında da bir tahrik unsurunun bulunduğu hemen görülmekte veya hissedilmektedir. Bu gerçek artık delil istemeyen günlük veya herkesin tabii gözlemlerle rahat takip edebileceği ve görebileceği bir hal almış durumdadır.

Sevgide Ölçü

Sevgi tezâhürlerinin de yerinde (dengeli) olmasına dikkat edilmelidir. Nasıl sağlıklı beden için dengeli beslenmeye ihtiyaç varsa, psikolojik yapımızın sağlığı için de gerekli olan sevgi gıdasının da dengeli olmasına ihtiyaç vardır. Dengesiz beslenme nasıl bedeni sarsıyor ve çeşitli hastalıklara sebep olabiliyorsa yani mahzur teşkil edebiliyorsa, yetersiz veya aşın sevgi tezahürleri de böyledir. Kişinin sevgiye doyamaması, başka bir ifade ile yeterli ilgi görememesi ve gösterememesi ruhsal gerginliklere (apartman hayatında bu acı örnekler daha sık ve yaygın bir şekilde rastlanmaktadır.); aşın (ölçüsüz) sevgi davranışları da keza çeli davranış ve kişilik bozukluklarına sebep olabilmektedir,

---

* Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim Üyesi

örneğin: riyâkârlığa (gösterişe) çocuğun şımarmasına veya yaşı ilerlediği halde ruhsal yönden devamlı çocuk kalması- kendine güvenin gelişmemesine, karakterinin teşekkülünü güçleştirmesine ve gecikme sebepleri olabilir ve olmaktadır. Yani çocuğun hep çocuk kalıp büyük olmasını engellemekte veya zorlaştırmaktadır, denilebilir.

Karşımızdaki peygamber bile olsa O'na olan sevgide de yine bir sınır vardır. Çünkü O'nun da üstünde Yaratıcı ve Yaratıcıya olan sevgi vardır. Sınırsız sevgi ancak Allah için geçerlidir. İnsan yaratanını ne kadar severse o kadar doyuma, huzur ve rahata kavuşur. (*)

Sevgi ve Ziyaret

Sevginin bir tezahür şekli olan ziyaretleşme de sosyal bir ihtiyaçtır. Ziyarete gitme ya da ziyaret edilme ihtiyacı duymayan bir kişinin düşünülebileceğini bile sanmıyorum. Ancak bu ziyaretleşmelerin ruhun gıdası olabilmesi, onu doyurabilmesi için samimi olarak yani menfaat karşılığı olmaksızın yapılmasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde kalıcı ve huzur verici istifadeden mahrum kalınır.

2- EĞİTİMDE SEVGİ

Sevgi, eğitimin temelidir. Mayası sevgiyle yoğrulmuş eğitimler huzur kaynağını teşkil etmekte, sevgi ile yoğrulmamış eğitimler ise huzursuzluğun hatta düşmanca davranışların kaynağını oluşturabilmektedir. Günümüzden bir misal vermek gerekirse Bosna-Hersek'teki Sırp'ların, küçük-büyük, yaşlı-geç, kadın-erkek demeden, eli silah tutanla tutmayanı bir tutarak uyguladıkları soykırımı, ister istemez onların eğitim sisteminin insan sevgisi üzerine değil, Türk ve Müslüman düşmanlığı üzerine kurulmuş olduğu kanaatini uyandırmakta ve kuvvetlendirmektedir. Merhum İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un " Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar..." sözlerini maalesef doğrulamaktadır, diyebiliriz. Çünkü Sırp'ların yaptığı savaş değil katliamdır. Savaş karşılıklı eli silah tutan insanlarla yapılan ve sonucu ölümle sonuçlanabilecek silahlı bir mücadeledir. Diğer batı ülkelerinin de bu katliama göz yummaları veya yeterli duyarlılığı göstermemeleri, dolaylı olarak aynı inanç ve düşüncede olduklarını göstermektedir. Yani onların eğitim sistemlerinin de Türk ve Müslüman düşmanlığı üzerine kurulmuş (o şekilde eğitilmiş) olduklarını göstermektedir, denilebilir.

Halbuki İslâm ve Türk Eğitimi; sevgi ile yoğrulmuş, barışçı temeller üzerine oturtulmuştur. İnancı ne olursa olsun herkesin yaratıcısı Allah olduğundan, başka bir ifadeyle neticede herkes Allah'ın kulu olduğundan, Dinimizde insan olarak herkesin ayrı bir yen (değeri) vardır. İnsanca muâmele edilir ve hakları korunur. Hatta asrı saâdette ve sonraki dönemlerde harbe çıkan komutanlara: "... Gittiğiniz yerlerdeki yaşlılara, kadınlara, çocuklara, papazlara (din adamlarına), eli silah tutmayanlara asla dokunmayacak- suuz. "şeklinde sıkı tembihlerin yapıldığı tarihî bir gerçektir (**).

Öğretmenlik mesleği insan yetiştirme veya insan kazanma mesleği olduğundan, insan kazanmanında ancak karşı tarafın kalbine girmekle, kalbe girmenin de ancak sevgi yoluyla olabileceğinden her öğretilimde bu insan sevgisinin mutlaka bulunması gerekmektedir. Bu sevgiye mesleki bir tabirle "meslek sevgisi" veya "pedagojik sevgi"

---

* Anlatıldığına göre gösterilecek sevgideki tehlikeyi önlemek için bazan Osmanlı padişahları kendilerine "Buyuklenme padişahım: senden büyük Allah var..." şeklinde sesli ikaz yaptırılmış. Bu "»us. konumuz açısından takdire değer bir davranış niteliği taşımaktadır, denilebilir.

** Bu konuda bkz. Beyza Bilgin; İslam ve Çocuk, Ankara 1991, s44, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, ayrıca Bakara suresi, ayet: 190'ın tefsirleri (özellikle Elmalılı Hamdi Yazır; Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, 1960, Cilt: 2, s. 694'i adı geçen ayetin tefsiri)

denir, öğrencinin aile, düşünce ve inanç yapısına bakılmaksızın öğrenci olduğu için sevilebilmesi olayıdır. Yani öğretmen öğrencisine; resmiyetinin üstünde bir anne gibi, baba gibi, ağabey gibi, abla gibi... yaklaşabilmesi, onun derdiyle dertlenebilmesi, haliyle halledilmesi, yol göstermesi, nasihat etmesi, yani ona rehberlik edebilmesi, âdetâ ona mânevi doktorluk yapabilmesi, maddî ve mânevi her türlü yardımda bulunmayı amaç edinebilmesi ve uygulayabilmesi olayıdır. Başka bir ifade ile öğrencisinin zihnini doyurabildiği kadar ruhunu da doyurabilmesi olayıdır. Çünkü öğrencinin, bilgi kadar öğretmeni tarafından şahsiyetine saygı gösterilmesine, güvenilmesine ve sevilmesine de ihtiyacı vardır. Bu açıdan da doyuma ulaştığı zaman öğrenci huzur bulur. Gerçek eğitim de zaten budur. Yani öğrencinin maddî ve mânevi yönden doyurulması ve yönlendirilmesi, yetiştirilmesi olayıdır. Bu da ancak ve ancak pedagojik sevgi ile gerçekleşebilir. Dolayısıyla eğitimde başarının temeli sevgidir. Ancak böyle öğretmenler öğrencide iz bırakabilirler; ömür boyu ve hatta ebedî olarak hayırla andırlar. Bu açıdan şöyle bir genelleme yapmayı da uygun bulmaktayım. Biz bugün öğretmen kadrosuna atanmış her öğretmene eğitimci diyoruz. Kadro ve statü yönünden doğrudur. Ama konuya bir de ilmi yönden yaklaştığımızda arada ince bir farkın bulunduğunu da unutmamamız gerekmektedir. Yukarıdaki cümlelerden de anlaşılacağı üzere diyebiliriz ki "Her eğitimci aynı zamanda bir öğretmendir ama her öğretmen aynı zamanda bir eğitimci değildir." (1*) Yani öğretmen genellikle ders veren, öğrenciye bilgi aktaran, beceri kazandıran kişidir. Başka bir ifade ile genellikle öğrencinin zihnine hitap eden kişidir. Eğitimci ise öğrencide iz bırakandır. Bu da yalnız öğrencinin zihnî açlığını doyumakla değil, aynı zamanda ruhunu da doyumakla elde edilebilir. Bu bakımdan her öğretmen eğitimciliğe terfi edemez ve edememektedir, diyebiliriz. Meslektaşlarımızda bazan mesleği ile ilgili bu temel vasfı göremedikçe kendi kendimize: "Eğitimcilerin de eğitime ihtiyacı var..." demekten kendimizi alamıyoruz. Dolayısıyla arzumuz, her öğretmenin aynı zamanda birer eğitimci ola- bilmesidir.

Olayı ders boyutuna çekersek: klasik veya alışılmış şekliyle öğrencinin derse çalışması veya çalıştırılması genellikle anne-baba, öğretmen veya sınıfla kalma, okuldan atılma... gibi dış faktörlerle gerçekleştirilmektedir. Bu baskılar kaldırıldığında öğrencinin çalışması ve başarısında da azalma olduğu gözle görülebilen günlük gerçekler arasındadır. Halbuki olaya bir de pedagojik yönden yaklaşıldığında görülecektir ki, öğrenciyi öğrenmeye esas motive edenin, dolayısıyla başarıya ulaştıran temel faktörün iç faktör (sevgi faktörü) olduğu anlaşılacaktır. " Sevilen öğretmenin dersi de sevilir; sevilmeyen öğretmenin dersi de sevilmez..." tespiti, çok yaygın, bilinen bir gerçektir, özellikle duygusal hayatını yaşayan ortaöğretim öğrencisi için bu hususun daha geçerli olabileceğini kabul edebiliriz.

Fakat şurası psikolojik bir gerçektir ki, insanın her yaşta sevilme ihtiyacı vardır ve sevgi gösterene karşı da, ister istemez, içinde o da sevgi beslemeye, yakın ilgi duymaya başlar (**). Dolayısıyla eğitimin hangi kademesinde olursa olsun her öğrencinin de buna

---

* Bkz. Hasan Çelikkaya. Okulda İletişim". M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, İstanbul 1994, Sayı: 6 ss. 39-51

** Halk arasındaki " Kişi, insanın (hediyenin yani ilginin) kölesidir." Sözü de bu konuyu desteklemektedir, denilebilir.

ihtiyacı vardır, öğretmenin öğrencisine göstereceği ilgi ve iyi niyet (sevgi), güneşin karı erittiği' gibi hem açık veya gizli aradaki öğretmen-öğrenci gerginliklerini giderir, hem de öğrenciyi öğretmenine psikolojik yönden daha da yaklaştırarak, onun kalbinin fethedilmesine sebep olur. Yani öğretmen-öğrenci uyumunu sağlar. Ayrıca onu öğretmenlik mesleğine de özendirir. Bir kimseye ismiyle hitap etmek, ona ilgiyi (sevgiyi) gösterdiğinden, bir öğretmen de ne yapıp öğrencilerin isimlerini de öğrenmeye azmetmelidir. öğrencisinin hiç ummadığı bir zamanda öğretmen, öğrencisine "kızım Fatma, oğlum Mehmet..." gibi isimleriyle çağırdığında öğrencideki sevinç dolu şaşkınlığı her zaman görmek mümkündür. Ve öğrenci, böyle bir öğretmenine, duygusal da olsa hem daha fazla saygı duymaya başlar hem de böyle bir hocanın karşısında mahcup duruma düşmemek için, belki daha önce ihmal ettiği bu hocanın derslerine daha fazla ve gönülden çalışmaya başlar. Hatta hâlâ çalışmakta bulunduğum Fakültede de bir meslek arkadaşımızın başından geçen iki önemli olay bu konuyu daha da pekiştirir niteliktedir. Şöyle ki:

Meslektaşımız, fakülte'nin bir bölümünde yıl sonu sınavında, ders yılı içerisinde 80-90 puanlık bir durum arz eden bir öğrencinin kağıdının on, yirmi puanlık gibi boş olduğunu görünce ilk anda şaşınıyor ve bir anlam veremiyor. Sonra sınav kağıdının son köşe ucunda bir nota gözü ilişiyor. İmtihan kağıtlan resmî bir evrak olup özel bir not yazılmaz ama öğrenci böyle bir özel not yazma ihtiyacı duymuş ve diyor ki:

"Hocam; sizin gibi bir hocaya böyle bir boş kağıt vermekten son derece utanıyorum. Ailevî bir mâzeretim dolayısıyla böyle oldu... Çok özür diliyorum. İnşallah bütünleme sınavında beklediğiniz bir öğrenci olacağım..."

Gerçekten de öğrenci bütünleme sınavında doksan puan alarak sözlerindeki doğruluğu ispat ediyor. Burada öğrencinin notundaki "sizin gibi" ifadesi konumuz açısından büyük önem taşımaktadır. Bu ifade, öğretmenin öğrencisi tarafından sevildiğini (sayıldığını) gösterdiği gibi öğrenciyi çalışmaya ve başarıya sevk eden esas âmilin (etkenin), öğretmenden korkması olayı değil, aksine onu içten sevmesi olayı olduğunu teyid etmektedir.

İkincisi de yine aynı meslektaşımızın başka bir bölümdeki öğrenciyle arasında geçen olaydır: öğrenci, zaman zaman dersten sonra hocasının peşini bırakmıyor ve koridorda Hocam; ne olur, acaba ben de sizin gibi sevilen bir öğretmen olabilir miyim?." şeklinde soru ve cevap ricasında bulunuyor. Hoca, bir-iki defa konuyu pek ciddiye almayan cevap- larla geçiştiriyor. Fakat daha sonra öğrencinin bu soru ve isteklerinde samimi olduğunu öğrenince diyor ki: "Olabilirsin evlâdım, niye olmayasın.. Arkadaşlarımız arasındaki yani sınıftaki durumumu benden ziyade elbette sen daha bilirsin. Eğer dediğin gibi gerçekten ben sınıfınızca sevilen ve sayılan, örnek alınan bir öğretmen durumunda isem (ki bu ifadeler daha önceki öğrencilerimde de rastladığım için bu görüşünüze ben de katılıyorum) onun sırrı sadece sizlere bilgi aktarmam ve beceri kazandırmam olayı değildir. Bu bilgi ve beceri kazandırma işini her öğretmen yapıyor. Ayrıca elinizde ders kitapları da var. Ora-^a da bu bilgiler var. Beni size sevdiren bunlar değildir. Bunlar yani yalnız bilgi aktarma işi bir zihin açıklığını gidermedir veya kuru ekmeğe yemeye benzer. Boğazdan kolay geçmez. Ben ise ruhunuza hitap ediyor, sizin manevî açıklığınızı da gidermeye çalışıyorum. Size yalnız bilgi ile değil aynı zamanda sevgi ile yaklaşıyor, ruhunuzu da doyuruyorum. Böylece kuru ekmeğin üzerine bir tereyağı veya bal sürüyorum. Böylece bir dilim ekmeği bu sefer^o da yutmak istiyorsunuz. İşin sırrı budur..." demiş.

Böylece meslektaşımız, eğitimcinin temel vasıflarından birinin bilgi ise, diğerinin de sevgi ve şefkat (inanç ve fazilet) olduğunu dile getirerek öğrencisini aydınlatmıştır.

Bu olay da kezâ eğitimde sevgi faktörünün rolünü ve önemini göstermesi bakımından dikkat çekici bir örneği oluşturmaktadır. Her iki örnek de meslektaşımızın öğrencisinde iz bıraktığını ve böylece gerçek eğitimcilik vasfına ulaşabildiğini göstermektedir, diyebiliriz.

3- YÖNETİMDE SEVGİ

Eğitimde kalıcı ve doyurucu başarının temeli sevgi olduğu gibi, yönetimde başarının temelinde de yine sevgi yatar. Yani sevgiye dayalı yönetimler, daha başarılı, doyurucu ve kalıcı olurlar. Tarihte ve çevremizde bunun örneklerini bulmak her zaman mümkündür. Yönetimde başarının sadece emir vermede, kural koymakta veya pratikte kuralcılıkla isimlendirilen hep resmî davranmakta arayanların bu konuda yanıldıkları kanaatindeyiz. Ayrıca bu kimselerin; yönetimin, yalnız kuralcılık değil, onun da ötesinde problem çözme mesleği veya sanatı olduğunu da unuttukları düşüncesindeyiz. Görevlerimiz esnasında da şâhit olmuşuzdur ki, kurallar kolay kolay değişmediklerinden yeni çıkan birçok sorunları çözmekte aciz kalıyorlar, onlarla meseleyi çözmekte ısrar ettiğiniz takdirde bu sefer bu kuralların kendileri yeni problemlerin çıkmasına sebep olabilmektedirler, öyleyse yerine göre görevi başarıyla yürütmek veya sonuçlandırabilmek amacıyla yönetici, ânında yeni kararlar alabilmeyi veya kendi uygun bulunduğu çözüm yolunu uygulayabilmelidir; inisiyatif kullanabilmelidir. önemli olan problemi çözmektir, yoksa mutlaka yazılı prosedürü uygulamak değildir. Çünkü daha önce konmuş olan prosedürlerin de esas amacı budur, yani problemi çözmektir, yoksa yeni problemler çıkarmak değildir. Yöneticilikteki bu ince noktayı iyi kavramak gerekmektedir. Tabiatıyla yöneticilere de yetki bakımından genişliğin ve güvenin verilmesi uygun düşmektedir.

Esas konumuz olan yönetimdeki sevginin rolüne gelince:

Şurası da yine günlük gerçeklerdendir ki; personeli tarafından sevilen idareci daha başarılı olmakta, sevilmeyen idareci ise başarıda zorlanmaktadır. Personel sevdiği idarecinin devamlı başında kalmasını ister ve ona gönüllü hizmet eder, onun başarısı için gece - gündüz demeden yani, zaman mefhumu tanımadan fedakârca çalışır. Sevmediği bir idarecinin ise bir an önce başından gitmesini ister, ona karşı resmî çalışırlar, hatta zaman zaman pasif direniş yapmaktan, böylece onu başarısız duruma düşürmekten de geri kalmazlar.

Meslek hayatımda bunun pek çok örneğine rastladığım gibi, mesleğimin dışında geçici olarak bulunduğum bir fabrikadaki görevim esnasında da böyle bir olayı yaşadım: Fabrika müdürü mutad üzere her gün belirli saatlerde birimleri dolaşır, kontrol ederdi. Ancak çok resmi ve kuralcı olduğundan personel tarafından bir türlü sevilmemişti. Personel gönüllü çalışmadığı gibi, kendilerini haklı çıkaracak bir bahane bulduklarında hemen işi yavaşlatıyorlar ve tamiratı zamanında yapıp bitirmiyorlar, müdürü de güç duruma sokuyorlardı. Müdür Bey, nihayet meseleyi anladı, ceza ile, fırça ile de meseleyi çözemeyeceğini gördü ve yetkilerini yardımcısı Teknik Müdür'e devretti. Teknik Müdür de fabrika müdürünün tam zıddı daha kültürlü, daha anlayışlı, personele sevgi ile yaklaşabilen biriydi. Personelin ufak tefek hatalarını gördüğünde cezalandırma yerine görmemezlikten gelmeyi tercih ediyordu. Kısacası toplumdaki yerleşik yönetici imajının tam tersi bir uygulama sergiledi. Alışmışa göre bu yönetici personelini şımartması, onlar üzerinde otorite kurmaması, dolayısıyla başarısız olacağı düşünülürken bil'akis tam başarılı bir yönetici oldu. Personel bu idareciyi sevdi ve başarılarından gitmemesi için var

kuvvetleriyle fedâkârca çalışmaya başladılar Hatta bazı parçalar eksik olsa bile ve dış andan temin, kendi görevleri olmamasına rağmen, gerektiğinde piyasadan parçayı temin ediyorlar ve tamirata zamanından önce bitiliyorlardı. Bir yıl kaldığım bu görevde bizzat şahit olduğum bir örnek oldu bu uygulama. (*)

Hatta böyle sevilen ve sayılan idarecilere personel, resmi sıfatlardan ziyade, sevgi ve saygı ifade eden "Ağabey... Hoca... Üstat... Usta..." gibi terimleri tercih ederler. Bu terimler, resmiyetin dışındaki cemaat yöneticileri için de kullandır, özellikle dîni cemaat liderleri için ayrıca "Şeyhimiz, Mürşidimiz..." gibi kelimeler de kullanılır ve kullanılmaktadır.

Sevilebilmenin Şartı

Sevilen bir idareci olmak da , zannedildiği kadar kolay değildir elbette. Sevilen bir yönetici olmanın birinci şartı; baskıcı değil, himayeci, zâlim değil, âdil yani personelin hak m verici ve onların her türlü hakkını koruyucu olmaktır. Kezâ asık suratlı değil, tatlı dilli ve güler yüzlü olmaktır. Çalışanlarına kardeş gibi bakabilmek ve onlara kardeş gibi muâmele edebilmektir. Ancak şurası da tekrar unutulmamalıdır ki, bu anlayışlı davranış gevşekliğe dönüştürülmemelidir. Yönetici kendisi ile personeli arasında mutlaka bir ka mesâfe bırakmayı becerebilmelidir. Yine unutulmamalıdır ki, yönetim, bir bilim olduğu kadar, aynı zamanda bir sanattır, bir kaabiliyet işidir. Yönetimde başarının bir şartı da mesâfeyi koyabilmektir.

Cemaat Yöneticileri

Sosyolojik açıdan bakıldığında toplumdaki resmî ve ticârî yöneticilerin dışında bir cemaat yöneticileri bulunmaktadır. Bilhassa dînî cemaat liderleri (ki bunlara Peygamberler de dahildir), binlerce, milyonlarca hatta milyarlarca insanları (inanları) asırlarca arkalarından sürükleyebilmektedirler ve sürüklemeye (etkilemeye) de devam etmektedirler. Bu, sosyolojik bir gerçektir.

Ve yine bu olaya dikkat edilirse görülecektir ki, bu yöneticiler; öğrencilerine, müridleri veya etkiledikleri insanlara ne makam-mevki vâdetmişler, ne de maddî menfaati vâdetmişlerdir... Sadece onların ruhlarına hitap etmişler, onların mânevi doyumlarını sağlamışlardır ve sağlamaktadırlar. Böylece onlar tarafından sevilmişler ve sayılmışlardır. B şanlarının sun da budur.

Gerçek Sevgi

Sevginin elbette çok çeşitleri bulunmaktadır. Hatta sahteleri de vardır. İnsan ruhunu gerçek mânâda tatmin eden (doyuran) sevgi ise, makam, mevki ve para gibi dünyevi (maddî) kokular taşımayan ve bunlardan arınmış, halk içindeki yerleşmiş ifadesiyle Allah nzasımı kazanmaya yönelik sevgidir. Yani insanların birbirlerini bir insan olarak sevebilmeleri olayıdır. Herkes bu açıdan taşıdığı sevgi ölçüsünce sevilir ve sayılır, ruhî doyum ulaşır ve başarılı olur.

Başarı için, psikolojik doyum (huzur) için önemli olan, bu gerçekleri bilmek değil, uygulanmaktır; bu niteliklere sahip olmaktır.

Tüm eğitimci ve yöneticimize, gönülden hayırlı, huzurlu ve başarılı görevler dilerim. Bu dileğin de bir sosyal görev çeşidi olduğuna inanmaktayım.

---

* Pedagojik sevgi ve yönetici örnekleri için bkz. Hasan Çelikkaya, "Okulda İletişim". M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, İstanbul, 1994, Sayı: 6 ss. 39-51